

24.11.2020

Luovutustenhallinta – toiminnallisten määrittelyjen kommentoinnin yhteenveto 24.11.2020

Aika 24.11.2020 klo 13–16

Paikka Skype

Osallistujat Salmijärvi Sole, Kela
Kunnari Riitta, Kela
Laukkanen Sari, Kela
Luhtanen Jaana, Kela
Molander Anu, Kela
Palo Sini, Kela
Kuokkanen Kosti, Kela
Jalonen Marko, Salivirta & Partners
Närvänen Jarkko, Salivirta & Partners
Lisäksi n. 45 osallistujaa

1. Tilaisuuden avaus

Sole Salmijärvi aloitti tilaisuuden kello 13 ja toivotti osallistujat tervetulleiksi.

Kokouksessa läpikäyty materiaali on julkaistu kanta.fi-sivustolla Tähän muistioon on koottu työpajassa käsitellyjä kysymyksiä ja täydennyksiä aineistossa esitettyihin vastauksiin.

2. Asiakas- ja potilastietojen luovutustenhallinnan yleiskuvaus

Käytiin läpi aineistossa esitetyt kysymykset ja niiden vastauksia.

Informointi

Kysymys: Milloin THL:n toimintamalliohjeistuksen materiaalit ovat käytettävissä?

- Vastaus (täydennetty kokouksen jälkeen): Kun laki on hyväksytty ja on selvillä lain mukaan tuomat muutokset.

Onhan tässä suunnittelussa jo kansalaisinformaatiokampanja eri medioissa?

- Vastaus: Kansalaisviestintä ja kansalaisille suunniteltu informaatio eri medioissa on valmistelussa, mutta kansalaisten informointi voidaan aloittaa vasta asiakastietolain hyväksynnän jälkeen.

Informoinnin vastaanottaminen itsepalveluautomaatilta?

- Vastaus: Asiasta ei ole vielä päätöstä, asia on selvitteillä.

24.11.2020

- Keskustelua:
  - o Informointi on tulevassa lainsäädännössä luovutuksen perusta ilman erillistä suostumusta. Pitäisi olla mahdollista tehdä myös kiello samassa yhteydessä kuin tehdään informointi.
  - o Informoinnin pitää olla henkilökohtainen, esimerkiksi taksikuljettaja ei voi kuitata informointia ilmoittautumisen yhteydessä.
  - o Itsepalveluautomaatit saattavat ruuhkautua, jos siinä käydään lukemaan ja kirjaamaan informointeja.
  - o Pirkko Kortekangas, UNA: Pisimmän informointiajan ottavat asiakkaat ovat usein kotisairaanhoidon piirissä. Kotona käyvä avustaja voi informoida asiakkaan kotona (toimintamalli-asiaa). Toisaalta. 3 miljoonaa Koronavilkku-latausta osoittaa, että informoinnin voi saattaa tiedoksi 3 miljoonalle muutamassa päivässä.

Kieltojen käsittely

Kysymys: Miksi tieto luovutuksen sallimisesta hätätilanteessa on vain KIE-lomakkeella?

- Vastaus: Kieltojen tallentamisessa käytetään nykyistä KIE- ja uutta LKIE-lomaketta, koska lain voimaan tullessa kaikki potilastietojärjestelmät eivät vielä osaa käsitellä uusia lomakkeita. Tästä syystä myös hätätilanne-valinta on jäänyt nykyiselle KIE-lomakkeelle.
- Keskustelua: On tärkeää näyttää Potilaalle käyttöliittymässä kokonaistilanne kielloista: sekä hätätilannevalinnasta ja että siitä, onko laaja kiello olemassa.
- Lisätty kokouksen jälkeen: Esimerkiksi Omakannassa käyttäjä ei voi käsitellä Potilastiedon arkiston yksityiskohtaisten kieltojen lomaketta, jos hän on asettanut laajan luovutuskiellon. Hätätilanne-valinta näkyy käyttäjälle, ja sitä voi muuttaa.

Kieltojen vaikutus

Kysymys: Pirkko Kortekangas, UNA: Tuleeko muutos siihen, saako ammattihenkilö tietää kielloista, jos ei ole menossa muuttamaan kielloja asiakkaan lukuun. Miten teknisen ratkaisun toteuttaja voi osoittaa käyttäjälle sen, että jos tietoja ei saada, niin onko kysymys tekniset virheet vs. tietojen luovutuskiello.

24.11.2020

- Vastaus, Sole Salmijärvi: Ei ole tulossa muutosta nykyiseen tapaan toimia. Potilastiedon arkisto palauttaa ne tiedot, jotka käyttäjä sallii luovutettavan. Kielletyt tiedot eivät palaudu, eikä tietoa sitä, että käyttäjä on asettanut luovutuskieltoja. Jos tietoja ei palaudu sen vuoksi, että potilasta ei ole informoitu (KINFO puuttuu), niin siitä palautetaan tieto.

Kysymys: Vaikuttavatko kiellot Kannan ulkopuoliseen tietojen luovuttamiseen? Esimerkiksi hoitopalaute?

Vastaus:

- Vastaus (lisätty kokouksen jälkeen): Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä säättää ainoastaan sähköisistä luovutuksista Kanta-palveluiden kautta. Potilas- ja asiakastietoja luovutetaan myös muuten kuin Kanta-palveluiden kautta. Asiakastietolain säädös luovuttamisesta ilman suostumusta koskee ainoastaan tietojen sähköistä käsittelyä ja Kannan kautta luovuttamista. Kannan ulkopuoliset luovutukset (ns. paikalliset luovutukset), esim. paperilla tietojen luovuttamiseen toiselle toimijalle vaatii erillisen suostumuksen (Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 13§). Suostumuksen pyytämisen yhteydessä tulee varmistaa asiakkaalta mitä tietoja saa luovuttaa? Asiakkaan näkökulma saattaa muuttua luovutustilanteesta riippuen, joten ei voi suoraan noudattaa sähköisen luovuttamisen kieltoja.

Keskustelua:

- Jyrki Jaakkola, Esko Systems Oy: Kiellot pitää näyttää silloin, jos potilaan tietoja pitää luovuttaa ulospäin, tietysti liittyen siihen hoitopalautteeseen tms. mihin asia liittyy (ei siis kaikkea).
- Hannele Lindeman, Esko Systems Oy: Kun luovutetaan tietoa ulospäin/toiseen organisaatioon, niin asiakirjan luovuttamisessa toimitaan vastaavasti, kun jos sama asiakirja luovutettaisiin Kanta-palvelujen kautta, esim. loppuarvio.
- Pirkko Kortekangas, UNA: Kanta-kieltoja on joissain paikoissa kyllä sovellettu myös hoitopalautteissa jo vuosia. Mutta sitten on voitu juuri tietyssä luovutuksessa tehdä kerta-poikkeus asiakkaan nimenomaisen suostumuksen/pyynnön pohjalta. Muistakaa, että myös esim. M1-lomake on luovutuksenalaista Kanta-tietoa.

Kysymys: Miten toimii jatkossa reseptin luovutus hätätilanteessa?

- Vastaus: Asia ratkeaa hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyssä.

Kysymys: Miksi alaikäinen ei voi tehdä Omakannassa luovutuskieltoa? Jos on tulkittu kykeneväiseksi päättämään hoidostaan ko. palvelutapahtuman osalta?

24.11.2020

Vastaus (lisätty kokouksen jälkeen): Alaikäisen puolesta asioinnin toiminnallisten määritysten valmisteluvaiheessa ja kommenttikierroksella ei noussut tämä tarve. Tällä hetkellä alaikäinen ei voi Omakannan kautta asettaa luovutuskieltoja.

- Keskustelua: Maritta Korhonen, Cerner, ehdotus: Jos on arvioitu kypsäksi palvelutapahtumakohtaisesti, niin eikö voisi tehdä yhtä lailla luovutuskiellon kuin huoltajille tehtävän kiellon. Asiakastietolain 18 § perusteluissa todetaan, että mikäli alaikäinen on kypsä päättämään hoidostaan, niin hän voi tehdä luovutuskiellon itse ("Terveydenhuollossa hoidostaan päättämään kykenevä lapsi voi tehdä kiellon itse."). Voisiko muuttaa niin, että mikäli kypsyysarvio on tehty, niin nämä palvelutapahtumat voi kieltää (sekä huoltajalle että sotessa) myös Omakannasta (tai Luotaimesta). Tämä vaatisi muutoksia määrittämissiin.

Luotain

Keskusteltiin käyttöliittymäintegraation tarpeesta PTJ:n ja Luotaimen välillä. Mahdollisuus integroida Luotain potilastietojärjestelmään koettaisiin hyödylliseksi.

Kysymys: Missä vaiheessa tehdään päätös siitä, jatkuuko Luotaimen käyttö ja onko se integroitavissa potilastietojärjestelmään?

- Vastaus: (lisätty kokouksen jälkeen) Tällä hetkellä STM:n linjaus on, että Luotain on käytettävissä ainakin siihen asti, kunnes muutosten toteutukset tietojärjestelmiin on tehty. Suunnitelmassa on koota käyttökokemuksia ja mahdollisia kehittämistarpeita, ja tämän selvitystyön jälkeen Luotaimen elinkaaren pituus määritellään tarkemmin. Luotaimen toteutus ja tuotantokäytön aloittaminen on riippuvainen asiakastietolain HE:n etenemisestä, siksi vastaus on vielä näin epätarkka.

Keskustelua:

- Hannele Hannula, CGI: Integraatiota mekin olemme toivoneet käytettävyyden ja potilasturvallisuudenkin takia. Jos olisi tulossa, niin varmaan monet toimittajat sen potilastietojärjestelmäänsä liittäisivät.
- Markus Hiltunen, Finnish Net Solutions: Meidänkin tuoteomistajan ensimmäinen kysymys oli, että pystytäänkö toteuttamaan integraatiolla.
- Kari Heinonen, Tietoniksi Oy: En väitä olevani minimikontekstinhallinnan ekspertti, joten voin puhua ihan hassuja mutta ... Kansallisen, vahvaan tunnistautumiseen perustuvan palvelun integraatio paikalliseen tietojärjestelmään ei liene teknisesti ollenkaan ns. läpi-

24.11.2020

huutojuttu? Eikö siinä tarvita kahden identiteetin siirtoa (ammattilainen eli käyttäjä + potilas) sekä ko. tietojen siirtoon käytetyn kontekstipalvelimen (tietoturvallista) osoittamista? Koska eihän viimemainittua taida kansallisella tasolla olla olemassa, vai onko? Herää ajatus, että kuvio selvenisi, jos Luotain toimisi esim. kunkin sairaanhoitopiirin paikallisena palveluna, Kelan tukemana avoimen ohjelmakoodin tuotteena lokaalin minimikontekstin-hallinnan puitteissa?

3. Potilastiedon arkiston toiminnalliset vaatimukset sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmille

Informointien versiot

Kysymys: Vanheneeko annettu informointi, kun informoinnin uudet versiot julkaistaan?

- Vastaus, Sole Salmijärvi: Informointi ei varsinaisesti vanhene, eli kun Kanta-informoinnissa versio 1 informoidaan potilastiedon arkiston luovutuksista terveydenhuollosisällällä, niin tämä informointi ei vanhene, vaikka informoinnista julkaistaan uudempi versio.

Kysymys: Maritta Korhonen, Cerner: Informointiversiot ovat varmaan kumulatiivisia?

- Vastaus, Sole Salmijärvi: Juuri näin. Terveydenhuollon sisäiset luovutukset ovat mahdollisia kaikilla versioilla 1.0 ja siitä ylöspäin. Uudempi informointiversio pitää aina sisällään kumulatiivisesti edellisetkin versiot.

4. Muut kommentointikierroksella tiedoksiannettut määrittelyt tai yleiset kommentit

Noora Männikkö, Atostek: Pitääkö 1.4.2021 jälkeen säilyttää vanhoja suostumustulosteita, joihin on otettu potilaan allekirjoitus? Entä kieltotulosteita, kun niiden voimassaolo jatkuu myös 1.4. jälkeen?

- Vastaus, Sole Salmijärvi: Jatkossa Kanta-informointeja tai kielloja ei tarvitse tulostaa, allekirjoittaa eikä arkistoida.
- Lisätty kokouksen jälkeen: Aiemmin arkistoidut suostumus- ja kieltolomakkeet tulee säilyttää lain vaatiman määräajan.

5. Luotain

Anu Molander: Tammikuulle on suunniteltu koulutus organisaatioiden hlöille, jotka ottavat muutoksia käyttöön. Aiheina: toimintamallikoulutus, Luotain, DVV suomi.fi -palvelun käyttöönotto. Koska asiakastietolain aikataulu on ollut epävarma, niin myös koulutusten aikatauluja päästään kiinnittämään vasta myöhemmin. Suunnitelmissa on myös verkkokoulu, tulisi käyttöön myöhemmin keväällä.

24.11.2020

Tunnistautumiseen Luotaimessa on käytössä varmennekortti.

Kysymys, Hannele Lindeman, Esko Systems Oy: Millainen työ on antaa käyttöoikeuksia organisaatioissa.

- Vastaus, Anu Molander: Isoissa organisaatioissa paljon käyttäjiä. DVV:llä hyviä keinoja tähän eli pystyisi tuomaan isomman joukon kerrallaan palveluun.

6. Kysymyksiä potilastietojärjestelmätoimittajille

Kysymykset:

- Järjestelmätoimittajien mahdolliset haasteet/ongelmat/kysymykset?
- Mitä ongelmia asiakastietolain suostumuskäsittelyn muutokset aiheuttavat potilastietojärjestelmissä?
- Erityisiä tarkistettavia kohteita:
  - Onko PTJ:ssä nykyiseen suostumukseen (SUO) liittyvää toiminnallisuutta?
  - Onko PTJ:ssä nykyiseen informointiin (INFO) liittyvää toiminnallisuutta?
  - Onko tarvetta jatkaa INFO/SUO arkistointia siirtymäajan lain voimaantulon jälkeen, vaikei niitä enää hyödynnetäkään luovutuksissa?
  - Kieltojen käsittely / mahdollisuus huomioida laaja kielto (LKIE) luovutuksissa.

Keskustelua:

Hannele Lindeman, Esko Systems Oy: Eskossa käytetään sisäisissä luovutuksissa Kanta-luovutussääntöjä. Eli tämä meidän pitäisi muuttaa: nykyinen suostumus häviää ja tulee laaja kielto. Muutoksia tulee siihen, miten infon ja kieltojen tilanne esitetään käyttäjälle. Reseptipuolella tulossa tekstimuutoksia eli sieltäkin tulee muutoksia.

Anita van Gils, Vitec Acute Oy: Kun vanha suostumus ja info ei lain voimaantulon jälkeen ole valideja, niin pitäisikö potilastietojärjestelmästä poistaa näkyviltä ao. toiminnot, jotta käyttäjät eivät niitä tekisi vai aiheutuuko niiden arkistoinnista virheitä?

Jyrki Jaakkola, Esko Systems Oy: Eskossa ainakin on tarkoitus näyttää vanhat suostumukset ja infot, jotta voidaan tarpeen vaatiessa tarkistaa ne, mutta käyttäjiltä estetään niiden muokkaus.

Tarja Rajatie, TietoEVRY: Tuleeko muutoksia Reseptikeskukseen, koskeeko reseptiäkin?

24.11.2020

- Vastaus, Sole Salmijärvi: Kaikkiin tahdonilmaisuasiakirjojen hakuun lisätään tarkennetut sanomatarkastukset. Tämä koskee Potilastiedon arkistoa ja reseptin kieltolomaketta (RKIE).

Hannele Hannula, CGI: Informointikäsittely muuttuu resepteissä.

Tarja Rajatie, TietoEVERY: Meilläkin on paikallinen resepti-infon tallennus.

Sinikka Hurskainen, TietoEVERY: Aikataulu on iso asia, vaikka periaatteessa on tiedossa, että mitä muutoksia pitää tehdä, mutta miten kauan tulee pitää Luotainta rinnalla? Lisäksi toinen iso asia on tulossa oleva sote-uudistus, jonka lait pitäisi tulla voimaan 2021 loppupuolella. Miten käy yhteisrekisterille sote-uudistuksen myötä? Laajeneeko se uusille alueille vai tuleeeko uusia rajoituksia suostumuksen hallintaan? Millaisia muutoksia tulossa suostumuksen hallintaan sote-uudistuksen myötä? Voiko näitä kaikkia muutoksia jotenkin niputtaa?

- Vastaus, Sole Salmijärvi: Yhteisrekisterin merkitys vähenee. Kaikki Potilastiedon arkistoon tallennetut tiedot ovat haettavissa Kanta-informoinnin pohjalta, ei ainoastaan oman sairaanhoitopiirin tiedot. Julkiset rekisterit ovat kasvamassa, kun käyttöön tulevat maakuntien rekisterit vuoden 2023 alusta.

Sole Salmijärvi: Onko tarvetta jatkaa jommankumman, SUO tai INFO, arkistointia jonkin aikaa?

- Hannele Hannula, CGI: Tähän on tarvetta. Tämä on ennen kaikkea aikataulukysymys, että mitä kaikkea ehditään tehdä.
- Sinikka Hurskainen, TietoEVERY: Vaikka ehtiikin tehdä, niin eihän asiakasorganisaatiot ehdi, eli käyttöönotot vievät aikaa.

Marjo Orava, Kuntaliitto: Sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntakäsittelyssä Kuntaliitto ja kaikki muut kuultavat asiantuntijat puolsivat asiakastietolain voimaantuloa tässä aikataulussa. Asiantuntijat puoltavat vahvasti, koska tätä asiakastietolakia on odotettu niin pitkään.

Hannele Lindeman, Esko Systems Oy: Kyllä meilläkin nyt mietittävä vaihtoehtoja, että esim. miten pitkään on tarve käyttää Luotainta.

Mikko Haukilahti, Entteri Professional Software Oy: Pahinta meidän aikataulun osalta eli tällä hetkellä muutosten toteuttaminen menisi ensi kevään ulkopuolelle eli käytettäisiin vain Luotainta. Asiakkaille tämä tulee olemaan hankalaa. Ja joudutaan aikatauluttamaan kevään tekemistä uudelleen. Asiakkaat eivät ehkä ole kartalla näistä tulevista muutoksista. Jos toimittajilla on tarve viedä testauksia läpi nopeasti, niin onko Kelalla resursseja tähän.

24.11.2020

Sole Salmijärvi: Milloin ensimmäiset olisivat tulossa yhteistestaukseen?

- Mikko Haukilahti, Entteri Professional Software Oy: Aikataulutettu ensi vuoden toiselle vuosipuoliskolle, että Q2:n aikana pakkoratkaisuja ja Q2:lla sitten paniikitestaukseen.
- Hannele Lindeman, Esko Systems Oy: Ensi vuoden loppupuolella. Vai tuleeko sitten edellisen puhujan kertoma paniikki.
- Sinikka Hurskainen, TietoEVRY: Lifecaren osalta myös ensivuoden loppupuolelle, mutta milloin on asiakkaalla, niin vaikea sanoa. Eiköhän aikataulut tarkennu tasaisin väliajoin Kanta-palvelujen kanssa pidettävien palaverien myötä.

7. Potilastiedon arkiston määrittelyt – jatko

Potilastiedon tekniset määrittelyt ovat kommentoitavana 20.12.2020 asti kanta.fi-sivustolla.

Teknisten määrittelyjen läpikäynti- ja kommentointitilaisuus on 13.1.2021 kello 12–15.

8. Tilaisuuden päätös

Tilaisuus päättyi kello 16.00.